

Sygn. akt V CZ 64/06

POSTANOWIENIE

Dnia 10 sierpnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Tadeusz Żyznowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R.M.

przeciwko J.L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 sierpnia 2006 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 11 kwietnia 2006 r., sygn. akt [...],

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

W zaskarżonym postanowieniu Sąd Apelacyjny zamieścił zarządzenie o zwrocie złożonego przez powoda R.M. wniosku o zwolnienie go od opłaty kasacyjnej, ponieważ składający ten wniosek nie dołączył oświadczenia określonego w art. 102 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. Nr 27, poz. 200). Brak ten – stosownie do art. 102 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – uzasadnia zwrot wniosku o zwolnienie od kosztów strony reprezentowanej przez adwokata bez wzywania go do uzupełnienia. Zwrot wniosku powoduje, że skarga kasacyjna jako nie opłacona podlega odrzuceniu (art. 130² § 3 k.p.c.).

W złożonym zażaleniu powód R.M. zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 130² § 3 k.p.c. polegające na zastosowaniu przepisów nowej ustawy o kosztach sądowych zamiast dotychczasowych, pomimo, że sprawa została wszczęta przed wejściem w życie tej ustawy, strona otrzymała uzasadnienie wyroku Sądu II instancji także przed wejściem nowych przepisów w życie, a zatem postępowanie instancyjne nie zostało zakończone, co skutkowało nieuzasadnionym odrzuceniem skargi kasacyjnej.

Jednocześnie z powołaniem się na art. 380 k.p.c. skarżący wnosił o rozpoznanie postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 11 kwietnia 2006 r. w zakresie postanowienia dotyczącego zarządzenia zwrotu wniosku o zwolnienie od opłaty kasacyjnej, albowiem miało ono wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, z uwzględnieniem następujących zarzutów:

- 1) naruszenie przepisu art. 149 ust. 1 w zw. z art. 102 ust. 2 i ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. - o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, polegające na zastosowaniu w zakresie rozpoznania wniosku o zwolnienie

od kosztów sądowych od wniesionej skargi kasacyjnej przepisów nowej ustawy o kosztach sądowych zamiast dotychczasowych, pomimo, iż sprawa została wszczęta przed wejściem w życie tejże ustawy, strona otrzymała uzasadnienie wyroku II instancji także przed wejściem nowych przepisów w życie, a zatem postępowanie instancyjne nie zostało zakończone, co skutkowało nieuzasadnionym zarządzeniem zwrotu wniosku o zwolnienie,

- 2) rażącego naruszenia art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka z dnia 4 listopada 1950 r. w zw. z art. 91 ust. 3 Konstytucji RP i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP formułującego prawo do skutecznego środka odwoławczego przysługującego każdemu, czyje prawa i wolności określone w Konwencji zostały naruszone, poprzez zastosowanie przepisu, który z uwagi na brak czysto formalny - brak dołączenia formularza oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania powoda, pomimo wskazania wszystkich tych informacji we wniosku o zwolnienie od kosztów przygotowanym przez upoważnionego do działania w imieniu powoda pełnomocnika, pozwala na uniemożliwienie rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej,
- 3) rażącego naruszenia art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich z dnia 19 grudnia 1966 r. w zw. z art. 91 ust. 3 Konstytucji RP i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, albowiem zaskarżone orzeczenie Sądu Apelacyjnego, wbrew zakazowi wynikającemu z powołanego artykułu, jest przejawem nierównego traktowania strony, która ze względu na trudną sytuację materialną nie jest w stanie uiścić pełnego wpisu sądowego, a wskutek braku formalnego, jakim jest brak dołączenia do wniosku formularza oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, zostaje pozbawiona możliwości ochrony swoich praw,
- 4) rażącego naruszenia art. 71 ust. 1 Konstytucji RP poprzez odmówienie stronie znajdującej się w bardzo trudnej sytuacji materialnej pomocy ze względów czysto formalnych pomimo, iż powołany przepis Konstytucji nakłada na państwo, aby w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględniało dobro rodziny, zaś rodziny znajdujące się

w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, miały prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Powyższe zarzuty – zdaniem skarżącego uzasadniają uchylenie zaskarżonego postanowienia, z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych i nadanie biegu skardze kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dominującym jest - we współczesnym prawie procesowym - pogląd o obowiązującej zasadzie bezzwłocznego działania prawa procesowego. Wychodząc z tego założenia można stwierdzić, że powołany przez skarżącego art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) stanowi wyraźne wystąpienie stanowiska prawodawcy o odstąpieniu od tej zasady ze ścisłym określeniem granic tego odstąpienia. Stanowi on, że w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych. Jest to rozwiązanie oparte na systemie stadiów postępowania, według którego wszczęte postępowanie prowadzone jest według przepisów dotychczasowych, aż do zakończenia postępowania w danej instancji. Stanowi to wyraźne kryterium podziału postępowania między sądami różnego stopnia, a oczywistym jest, że odrzucona zaskarżonym postanowieniem skarga kasacyjna została, złożona po zakończeniu postępowania w Sądzie drugiej instancji. Wniesienie środka zaskarżenia, obarczonego wadliwościami, bądź nawet niedopuszczalnego, powoduje wszczęcie postępowania odwoławczego, w toku którego przewodniczący w sądzie drugiej instancji i tenże sąd dokonują czynności w ustawie przewidzianych w (art. 398⁶ § 1 i 2 k.p.c.), co oczywiście pozostaje bez wpływu na podział według stadiów postępowania.

Dalsze obszernie wywody zawarte w uzasadnieniu zażalenia pomijają ukształtowany – w następstwie kolejnych nowelizacji – model polskiego procesu cywilnego, rolę profesjonalnego pełnomocnika strony w realizacji zasady *vigilantibus iura sunt scripta* rozumianej jako zobowiązanie strony do należytej dbałości o swoją sprawę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego (np. postanowieniu

z dnia 10 września 1998 r., III CZ 114/98 OSNC 1999, nr 2, poz. 42) za ukształtowany należy uznać pogląd stwierdzający, że jeżeli strona korzysta nieprawidłowo z przysługującego jej prawa do zaskarżenia orzeczenia sądowego i spotyka się z zasadnym odrzuceniem wniesionego przez nią środka, to nie może skutecznie powoływać się, co czyni i wywodzi obszernie skarżący, na wiążące Polskę umowy międzynarodowe i postanowienia Konstytucji RP. Żadna z przytoczonych w uzasadnieniu zażalenia norm nie stanowi, że prawo do sądu dotyczy rozpoznania sprawy przez trzecią instancję (por. art. 176 ust. 1 Konstytucji). Co do ustanowionych wymagań skargi kasacyjnej (poprzednio kasacji) i ograniczeń dostępności, a także dopuszczalności tego środka zaskarżenia - por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r., I K 12/99 (OTK – Zb. Urzęd. 2000, nr 5, poz. 143) i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1998 r., I PZ 67/98 (OSNAP i US 2000, nr 2, poz. 65).

Skoro zarzuty podniesione przez skarżącego okazały się niezasadne, zażalenie podlega oddaleniu (art. 394¹ § 2 i 398¹⁴ k.p.c.).